

Een kasteelmuur terug in Geertruidenberg

Een kasteelmuur terug in Geertruidenberg

Inhoud

Van vondst naar plan	5
De wenselijkheid om de kasteelmuur van Geertruidenberg zichtbaar te maken	7
Link met “Bevochten Brabant” en “Zuiderwaterlinie”	8
Schetsontwerp	10
Begroting	12
Verzoek om provinciale subsidie voor het plan	13
Bijlagen	
A. Kaarten en tekeningen van het kasteel	
B. Foto's van de schildmuur van het kasteel	
C. Bronnen m.b.t. het kasteel	
D. Geertruidenberg, een bevochten veste in een waterlinie	
E. Ontvangen intentieverklaringen en aanbevelingsbrieven	

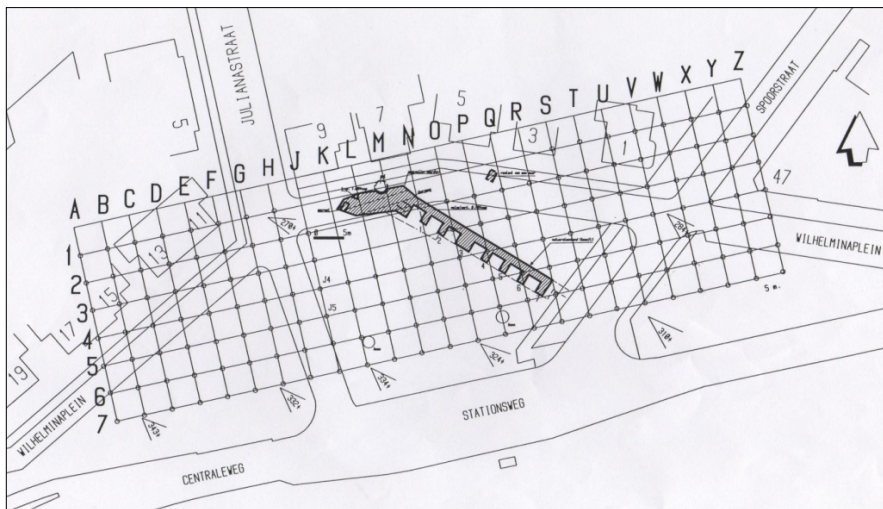

Een kaart (uit 1520) van Geertruidenberg en het kasteel

Van vondst naar plan

De vondst van het verloren gewaande kasteel

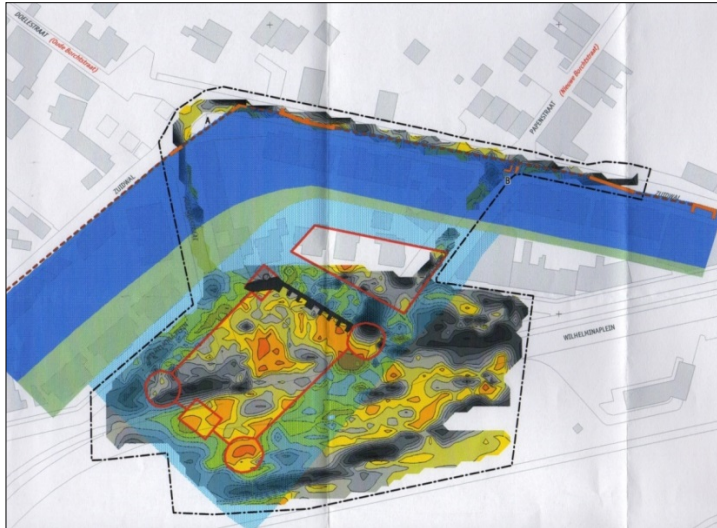
Lange tijd werd het kasteel van Geertruidenberg verloren gewaand. Jarenlang onderzoek door de lokale historicus Bas Zijlmans leidde tot het vaststellen van de kasteellocatie en veel kennis over het kasteel. De Archeologische Werkgroep (AWG) van de Oudheidkundige Kring Geertruydenberghe voerde in de periode van december 2000 tot mei 2001 een uitgebreid booronderzoek uit aan het Wilhelminaplein. In december 2000 en in mei 2001 voerde de AWG noodopgravingen uit, waarbij een torenfundering en een belangrijk deel (32 meter) van een schildmuur werden blootgelegd. Deze archeologische vondst is voor Geertruidenberg en de regio van grote historische waarde. In 2006 is het kasteel verder in kaart gebracht door middel van geofysisch onderzoek door het archeologisch bureau RAAP.

Kaart met grondboorpunten en met de gevonden kasteelmuur (rond 2000)

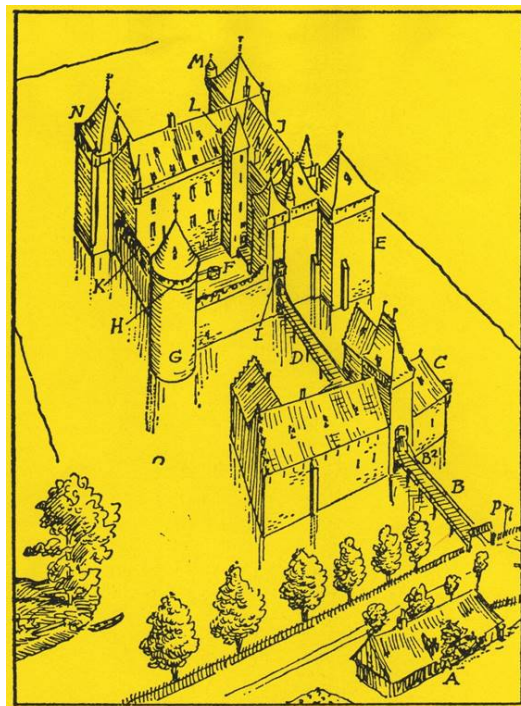
Het blootleggen van de kasteelmuur in 2002

Reconstructie van het kasteelterrein via geofysisch onderzoek door bureau Raap (2006)

Het kasteel

Het kasteel (van 1323 tot 1547) is een van de vroegste voorbeelden van een landsheerlijk - in dit geval Hollands - grenskasteel met het hertogdom Brabant. Het was bijzonder groot (60 bij 45 meter), dubbel omgracht en had een klassieke, rechthoekige plattegrond met vier zware hoektorens. Het was in de middeleeuwen het belangrijkste militaire steunpunt van de stad Geertruidenberg en heeft een aantal grote belegeringen doorstaan.

Zo kan het kasteel er uitgezien hebben.

Het plan: het terugbrengen van een kasteelmuur

De locatie biedt een goede mogelijkheid om een deel van de kasteelmuren terug te brengen en zo de historische beleving te stimuleren.

Daarom is het plan ontstaan om ter plaatse een kasteelmuur te bouwen, die overeenkomt met de gevonden kasteelmuur die zich circa 2,5 meter en dieper onder het maaiveld bevindt. We beogen een muur van circa 25 meter lang, 30-50 cm hoog en 1,4 meter dik. De muur gaat vergezeld van een bord met historische informatie.

Uitgebreidere informatie is opgenomen in de bijlagen.

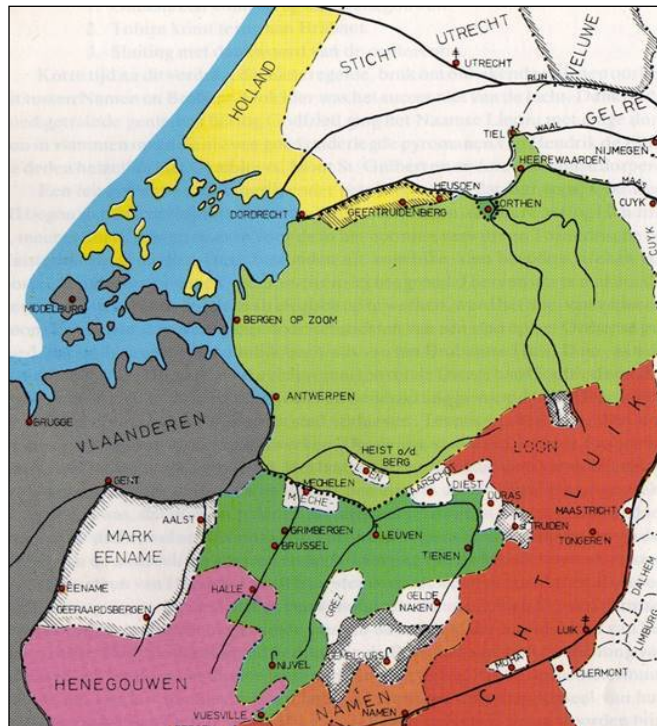
De wenselijkheid om de kasteelmuur van Geertruidenberg zichtbaar te maken

Het bovengronds zichtbaar maken van de oostelijke kasteelmuur aan het Wilhelminaplein, en de aansluiting daarvan op de reeds in het wegdek aangebrachte contouren (met details van secreteet, torenopgang en waterput) zal een verrijking zijn van het aantal bewaard gebleven historische artefacten (vestingwerken, militaire gebouwen, Fort Lunet) en ook een geweldige impuls betekenen om de historie van Hollands oudste stad over te dragen aan de huidige generatie en haar nakomelingen. Visuele historie laat diepere indrukken na dan het geschreven of gesproken woord. Daarom is een tastbaar historisch monument zo belangrijk.

Diverse personen uit de erfgoedwereld hebben inmiddels de realisatie van het plan van harte aanbevolen.

Link met “Bevochten Brabant” en “Zuiderwaterlinie”

De 16^e en 17^e-eeuwse Zuiderwaterlinie was niet de eerste “natte” verdedigingslinie aan de zuidgrens van de noordelijke Nederlanden. In de 13^e en 14^e eeuw liep een verdedigingslinie van Zevenbergen- Geertruidenberg-Waalwijk-Heusden dwars door moerassige gebieden. In die tijd waren er geregeld grensgeschillen en gevechten vanwege een machtsstrijd tussen het graafschap Holland en het hertogdom Brabant. Geertruidenberg nam hierin een bijzondere grenspositie in.

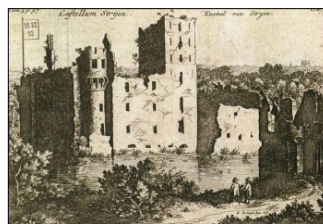
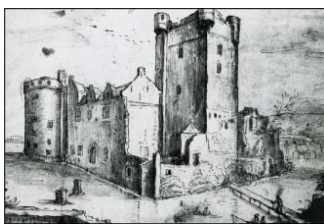
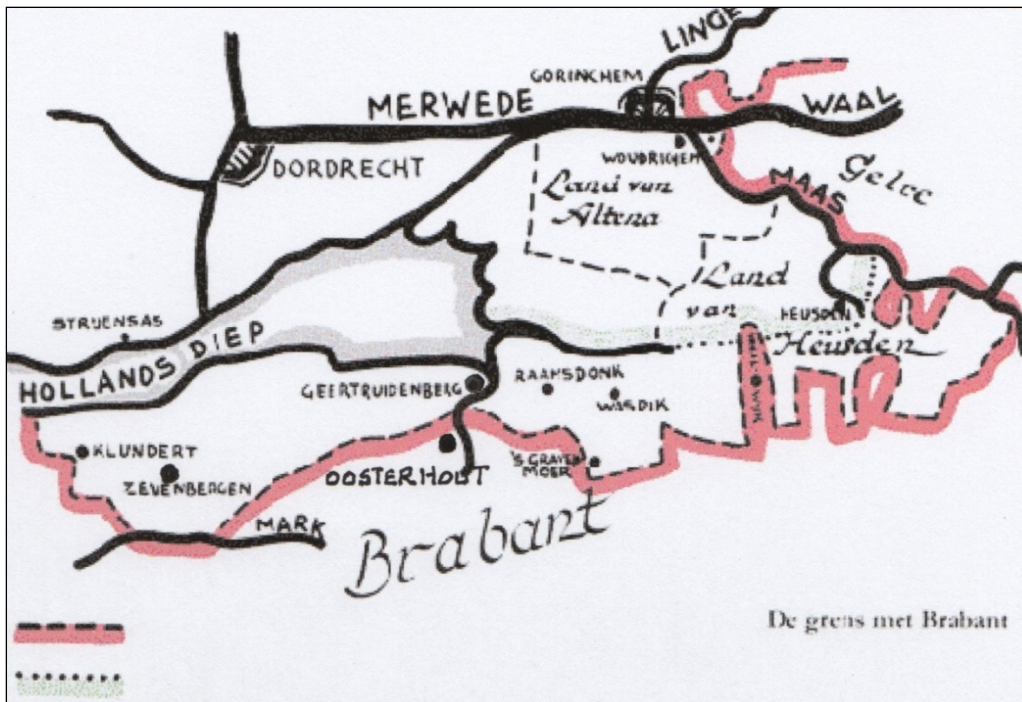

Geertruidenberg ligt omstreeks 1100 in betwist Brabants leengoed (geel gearceerd).

Tussen 1318 en 1325 versterkte de graaf van Holland deze grens tussen Holland en Brabant, waarbij Geertruidenberg een belangrijke positie toebedeeld kreeg. De stad werd daartoe ommuurd en voorzien van een buitengracht. Ook werd ten zuiden van de stad een sterk en ommuurd kasteel gebouwd (1323-1325), dat het belangrijkste militaire steunpunt van de zuidgrens werd. Sindsdien werd de stad “De sleutel van Holland” genoemd, “het slot op de poort naar Holland”.

Het kasteel vormde samen met de burchten van Oosterhout en Zevenbergen een linie ter verdediging van het zuidwestelijke grensgebied van het graafschap. Deze linie was van belang voor de lokale veiligheid en de economie (handelsverkeer op de landwegen en vrije scheepvaart naar Zeeland).

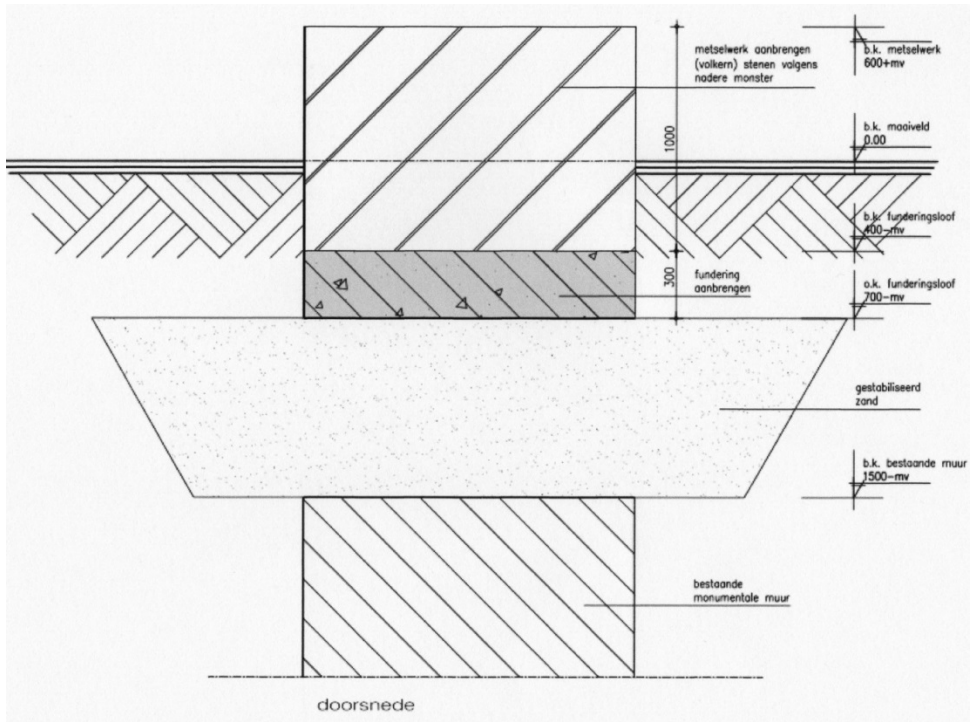

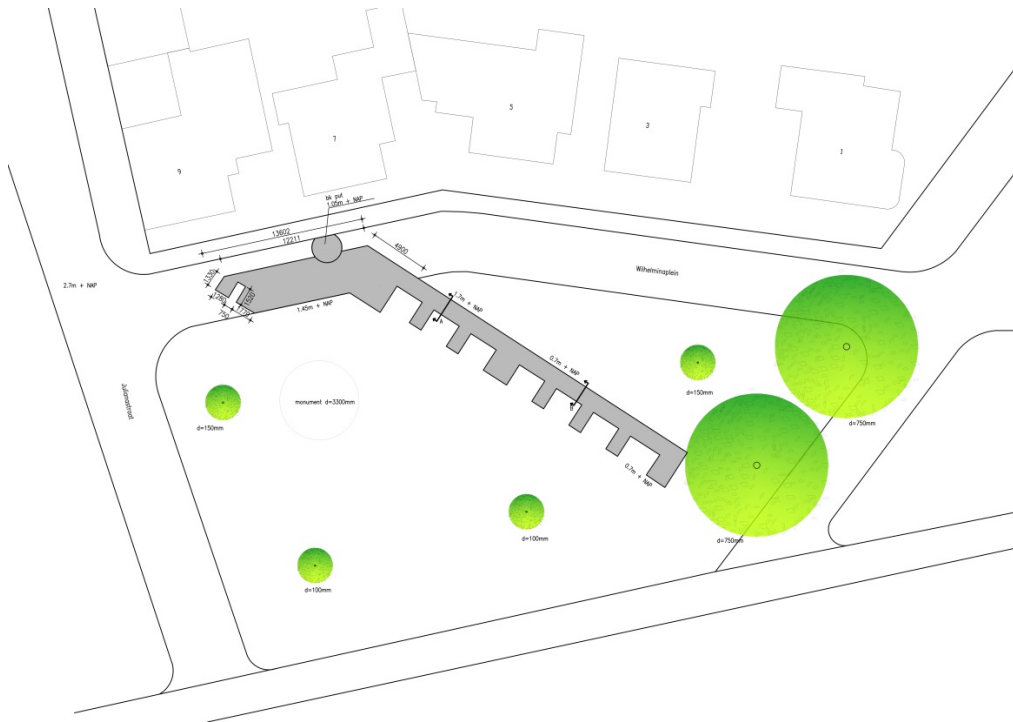
Drie kastelen aan de zuidgrens van Holland: in Zevenbergen, Oosterhout en Geertruidenberg

Het kasteel van Geertruidenberg heeft grote belegeringen doorstaan tijdens de Hoekse en Kabeljauwse Twisten (die van 1351-1352 en die van 1420). Na de gedeeltelijke verwoesting in 1420, werd het kasteel herbouwd, maar het zou nooit meer de grandeur van weleer bereiken. Eind 15^e eeuw was het door de roerige tijden vervallen tot ruïne. Tussen 1525 en 1547 werden de resten van het kasteel afgebroken om daarmee de stadsmuur en de straten van de stad te herstellen.

Uitgebreidere informatie is opgenomen in bijlage D.

Schetsontwerp

Begroting

bouwkundige adviezen
 natuursteen adviezen
 bouwkundige ondersteuning projecten
 haalbaarheidsonderzoeken
 onderhoudsplannen
 bouwmanagement
 directievoering
 toezicht

restauratiearchitectuur BBM bv
 Al onze werkzaamheden worden aanvaard
 en uitgevoerd onder de toepasselijkheid van de DNR 2011

Globale kostenraming reconstructie deel kasteelmuur te Geertruidenberg

Werknr.: 450-1A
 datum: 24 september 2017
 gewijzigd: 19 oktober 2017.
 prijspeil 2017
 uurloon € 42,-

Bouwplaatsvoorzieningen 10% (incl. overheadkosten)	€	11.000
Grondwerk (incl. stabilisatielaag tot 700-m.v.)	€	12.300
Terreinverhardingen (herstel bestratingen en trottoirbanden)	€	3.500
Bepantingen (herstel gazon bouwplaats en bouwterrein)	€	5.600
Betonwerk (betonsloof op 700-m.v. d=300mm, kern gevuld met schuimbeton)	€	19.100
Metselwerk (kloostermoppen steensbuitenschil + 2 veelagen afdekking)	€	51.000
Totaal bouwkosten	€	102.500
Onvoorzien 5%	€	5.125
Totaal bouwkosten incl. post onvoorzien	€	107.625
W + R 10%	€	10.763
totaal bouwkosten excl. 21% btw	€	118.388
plankosten 4%	€	4.736
directievoering + toezicht 6%	€	7.103
totaal bijkomende kosten	€	11.839
totaal reconstructiekosten excl. 21% b.t.w.	€	130.226
21% b.t.w.		27.348
totaal totaal reconstructiekosten incl. 21% b.t.w.	€	157.574

Eilifweg 2 • 4941 VP Raamsdonksveer • tel. 0162 - 512688 / fax. 0162 - 519810 • www.restauratiearchitectuurbbm.nl • E-mail info@rabbm.nl
 KvK Breda nr. 18131097 • b.t.w. nr. NL 8148.98.026.B.01 • RABOBANK 14.30.12.460 • IBAN NL34RABO0143012460 • BIC RABONL2U

Verzoek om provinciale subsidie voor het plan

De gemeente Geertruidenberg wil graag met de provincie Noord-Brabant in gesprek gaan over de mogelijkheid van provinciale subsidie voor dit plan.

Gegevens van de aanvrager:

1. Naam van aanvrager en rechtspersoon:
Gemeente Geertruidenberg
2. Rechtspositie:
Aanvrager is eigenaar en opdrachtgever van het plan
3. Adres: Vrijheidstraat 2, 4941 DX Raamsdonksveer
4. Telefoonnummer: 140162
5. E-mailadres: info@geertruidenberg.nl
6. IBAN (rekeningnummer): NL17BNGH0285002635
7. Inschrijfnummer Kamer van Koophandel: 50771752
8. Gegevens van contactpersoon:
Dhr. Robert Celie, beleidsmedewerker monumentenzorg van Gemeente Geertruidenberg, tel. 0162-579594; E-mail: r.celie@geertruidenberg.nl
9. Gegevens van de planopstellers:
  - Bedenker van het plan: dhr. Bas Zijlmans; tel. 0162-512127; E-mail: baszijlmans1935@gmail.com
  - Marquart Architecten B.V.; dhr. Hans Marquart; tel. 0162-518098; E-mail: info@marquart.nl
  - Restauratiearchitectuur BBM B.V.; dhr. Ben Massop; tel. 0162-512688; E-mail: b.massop@rabbm.nl
10. Korte omschrijving van het plan:
De bouw van een kasteelmuur, in combinatie met het zichtbaar maken van de archeologische resten van het kasteel in het plantsoen aan het Wilhelminaplein te Geertruidenberg. Doel is het aldus beleefbaar maken van de historie van dit middeleeuwse kasteel (1323-1547).
11. Status vanuit monumentenzorg:
De initiatieflocatie ligt in het beschermd stadsgezicht van de historische vestingstad Geertruidenberg. De archeologische resten zijn niet formeel aangewezen als rijksmonument of gemeentelijk monument; ze zijn wel archeologisch monument (nr. 15466) in de zin van de landelijke Archeologische MonumentenKaart (AMK).
12. BTW-nummer eigenaar: NL8053.19.074.B01
13. Ondertekening:
Ondergetekende, eigenaar dan wel diens gemachtigde, verklaart hierbij dat alle gegevens, ook die in de bijgevoegde bescheiden, naar waarheid zijn ingevuld.

Namens de gemeente Geertruidenberg,
Dhr. R.F. Celie, beleidsmedewerker monumentenzorg,
Raamsdonksveer, ... december 2017,

.....

Bijlagen

Uitgebreidere informatie is opgenomen in de volgende bijlagen.

- A. Kaarten en tekeningen van het kasteel
- B. Foto's van de schildmuur van het kasteel
- C. Bronnen m.b.t. het kasteel
- D. Geertruidenberg, een bevochten veste in een waterlinie
- E. Ontvangen intentieverklaringen en aanbevelingsbrieven